

Lletres

MERCÈ RODOREDÀ

«DE LA REALITAT AL MITE»

Mercè Rodoreda neix a Barcelona el 10 d'octubre de 1909. Novel·lista, guardonada enguany amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, comença ja de molt jove la seva activitat literària col·laborant a diaris i revistes diversos: «Mirador», «La Revista», «Revista de Catalunya», «Clarisme»,...

Abans d'esclatar la guerra civil, que influí d'una manera decisiva en la seva vida i en la seva obra, escriví quatre novel·les que ha bandejat de la seva producció literària: **Sóc una dona honorada?** (1932), **Del que hom no pot fugir** (1934), **Un dia en la vida d'un home** (1934) i **Crim** (1936), **exceptuant-ne una, Aloma** (1938), que rep el premi Crexells del 1937 i clou, en certa manera, la seva etapa d'aprenentatge.

La seva obra, per tant, tal com afirma Carme Arnau en la tesi doctoral publicada amb el títol **Introducció a la narrativa de Mercè Rodoreda** l'any 1979, es pot dividir en dues parts: l'etapa ja esmentada de la pre-guerra en la qual entra en contacte amb el grup de Sabadell (Francesc Trabal, Pere Quart, C. A. Jordana, Armand Obiols), un petit grup d'escriptors avantguardistes, i l'etapa de la postguerra, l'etapa en què l'obra rodorediana s'estructura i arrodoneix ensem al voltant de tres cicles que no són res més que els tres cicles de la vida: l'Adolescència; la Joventut, amb el seu correspons pas cap a la maduresa, i la Vellesa que condueix a la mort.

Aquestes, podríem dir, reflexions sobre el pas del temps i sobre les circumstàncies de la vida humana que, ben sovint, són un reflex de la seva pròpia vida, es troben sempre presents en l'obra de M. Rodoreda, la qual a partir del seu exili a París, el 1939, recorregué un camí llarg —Limoges, Bordeus, Ginebra— fins al seu retorn a Catalunya i el seu establiment, des de fa uns anys, a Romanyà de la Selva.

A partir de la novel·la **Aloma** que obre una porta a les seves creacions posteriors, en rebre la influència del corrent de la novel·la psicològica que estava de moda aleshores a Europa, es produeix una etapa llarga de silenci trencada només de tant en tant amb publicacions escadusseres en diverses revistes catalanes editades a l'exili («Revista de Catalunya», París, 1947) o

clandestinament a l'interior («Antologia», 1948, i «Occident», 1949-1950). I no és fins el 1958, any en què es publiquen **Vint-i-dos contes**, obra guanyadora del premi Víctor Català del 1957, que M. Rodoreda es reincorpora definitivament a la literatura catalana.

Observem que és precisament un recull de contes el que serveix d'enllaç entre l'obra de la pre-guerra i la de la postguerra. Això és prou significatiu pel fet que l'ambient que envolta el conte, afavorit pels seus elements tècnics i temàtics, crea la poèticitat que M. Rodoreda confereix —o simplement troba— tant en les seves narracions curtes com en les seves novel·les, i pel fet que els contes condueixen sempre l'estil de l'autora pel camí adient, en un moment ben determinat de la seva producció. D'aquesta manera, **Vint-i-dos contes** precedeix les novel·les **La plaça del Diamant** i **El carrer de les Camèlies**, i representa, per l'autora, l'oportunitat de trobar un estil propi d'una llarga etapa d'inactivitat; **La meva Cristina i altres contes** (1967) enceta el camí de la novel·la de la vellesa i la mort, **Mirall trencat**, i significa la introducció del mite en la seva producció; i el recull **Viatges i flors** (1980) permet el desplegament de la fantasia prodigiosa de M. Rodoreda, que alhora anuncia l'aparició imminent d'una novel·la, **Quanta, quanta guerra!**

És des d'aquesta perspectiva que ens adonem de la gran unitat i cohesió de l'obra rodorediana, com també de la seva evolució paral·lela a les tres etapes de la vida i que desemboca en el mite.

Analitzem ara, cronològicament, les seves novel·les: **Aloma** (1938), la novel·la que forma part de l'etapa de l'adolescència, parteix de la realitat d'una adolescent somniadora que experimenta el fracàs d'unes relacions amoroses amb el seu cunyat gran i solter, les quals preludeixen la pèrdua de la infantesa simbolitzada en una flor o en un jardí, sinònims de la felicitat. El marc ambiental és el barri barceloní de Sant Gervasi, escenari que, com els símbols, està sotmès a uns canvis continuats.

Del barri de Sant Gervasi passem a **La plaça del Diamant** (1962), obra que ha estat traduïda a moltes llengües, entre elles el txec, el francès i l'anglès. Ben significativament, Joaquim Molas

ha dit d'aquesta obra que era una de les millors novel·les de la postguerra, **La plaça del Diamant** pertany al que Carme Arnau ha anomenat etapa de la maduresa i el seu personatge, Colometa, en un doble joc de pèrdua i recuperació d'identitat (Natàlia-Colometa / Colometa-Natàlia) assaja de retrobar, en va, la infància perduda que és el temps de la felicitat.

El símbol de la novel·la, els coloms, a part de donar el nom a la protagonista, arriben a crear tot un univers mític en representar el desdoblament simbòlic de la vida de la Colometa, en principi sotmesa a la voluntat del seu primer marit, en Quimet, i després alliberada en l'època de la seva relació amb el segon marit, l'Antoni. Aquests dos personatges masculins són, alhora, els representants de dos móns que emmarquen històricament la novel·la: El de la pre-guerra introduït amb la figura d'en Quimet que lluita en el bàndol republicà, i el de la postguerra que ens arriba a través de l'Antoni, l'home esguerradet.

I de la flor i el jardí d'**Aloma** passem a les camèlies d'**El carrer de les Camèlies** (1966), premi Sant Jordi del 1966 i premi Ramon Llull del 1969. En l'obra retrobem alguns dels temes característics de l'autora: el de la marginació de la dona i el de les relacions amoroses frustrades i, ara, en el personatge d'una prostituta, Cecília, mancada d'identitat i que recorre, sense èxit, al suïcidi.

Cal assenyalar l'intent de M. Rodoreda d'eliminar aquell món real que presenta trets de quotidianitat per a presentar-ne un altre de més fantàstic o simbòlic, tot agafant materials de la novel·la rosa, la picaresca i el fulletó. D'aquesta manera es radicalitza el subjectivisme, i l'autora s'endinsa progressivament en un món mític.

Jardí vora el mar (1967) és la novel·la que representa la crisi de tècniques entre el tractament realista que havia predominat fins aleshores i el tractament essencialment mític dels elements presentats en les obres posteriors. Aquesta obra que enllaça l'etapa de la maduresa amb l'etapa de la vellesa dibuixada a **Mirall trencat**, presenta la història de dues parelles narrada per un home gran, el jardiner de dues torres veïnes on hi habiten dos matrimonis joves: En Francesc i la Rosamaria, i la Maribel i l'Eugeni. Els veritables protagonistes són, però, Rosamaria i Eugeni. La Rosamaria, enamorada de l'Eugeni i casada per l'interès amb en Francesc, rebutja posteriorment l'amor d'aquell, el qual acaba